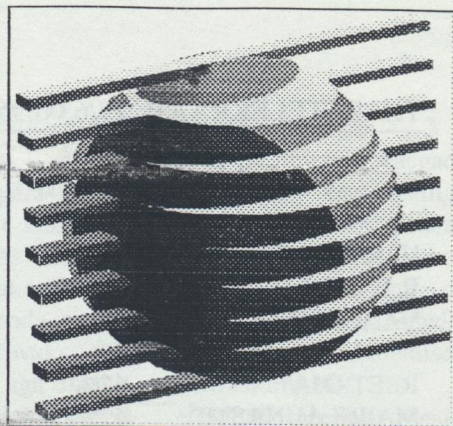


TEABETELEKRAAT



17/6.06.1995

ETV

VAATAJA VALIB ETV

Baltic Media Facts teatab, et **KELLA SEITSMEST ÕHTUL KUNI KESKÖÖNI VAADATAKSE EESTIS KÕIGE ROHKEM ETV-d - 46 %.**

Järgneb Kanal 2 - 30%.

Seejärel EVTV 13%,
siis RTV (7 %),
ning lõpuks TIPP TV (4%).
BNS

PUBLIKUPREEMIAD

1994/1995

(% Eesti elanikest vanuses 15-74 aastat)

ETV MEELDIVAIMATELE ESINEJATELE

URMAS OTT	47%
RAUL REBANE	22%
VLADIMIR VELMAN	22%
VAHUR KERSNA	19%

REET OJA	47%
MAIRE AUNASTE	29%
REET LINNA	20%

SAADETELE / SARJADELE

UUDISTESAATED

Aktuaalne Kaamera	50%
AK vene keeles	30%
Sport. Sport. Sport	6%

PUBLITSISTIKASAATED

Teateid tegelikkusest	19%
Vabal teemal	16%
Prillitoos	15%

KULTUURI- JA HARIDUSSAATED

Osoon	24%
Lähme külla	11%
Sisu	5%

MEELELAHUTUSSAATED

Reisile Sinuga	27%
Hommiku TV	15%
7 vaprat	12%

LASTESAATED

Kooli TV	20%
Looduse lood	15%
Lastelaul '95	8%
Onu Raivo jutupliiats	8%

NOORTESAATED

Kaks takti ette	31%
Ümber Euroopa	12%
Teletop	9%

DRAAMASARJAD, ERIPROJEKTID

Õnne 13	56%
Salmonid	40%
Urmast Ott ja teised	37%
Wikmani poisid	32%

Eesti Meediauuring
Kevad 1995

PUBLIKUPREEMIAD**(% eestlastest)**

URMAS OTT	38%
RAUL REBANE	32%
VAHUR KERSNA	30%

REET OJA	67%
MAIRE AUNASTE	43%
REET LINNA	28%

UUDISTESAATED

Aktuaalne Kaamera	73%
Sport. Sport. Sport	8%
AK vene keeles	4%

PUBLITSISTIKASAATED

Teateid tegelikkusest	27%
Vabal teemal	23%
Prillitoos	22%

KULTUURI- JA HARIDUSSAATED

Osoon	34%
Lähme külla	17%
Sisu	6%

MEELELAHUTUSSAATED

Reisile Sinuga	38%
Hommiku TV	19%
7 vaprat	17%

LASTESAATED

Kooli TV	28%
Looduse lood	18%
Onu Raivo jutupliiats	10%

NOORTESAATED

Kaks takti ette	45%
Ümber Euroopa	14%
N ja P	13%

DRAAMASARJAD, ERIPROJEKTID

Õnne 13	81%
Salmonid	57%
Wikmani poisid	48%

PUBLIKUPREEMIAD**(% mitte-eestlastest)**

URMAS OTT	61%
VLADIMIR VELMAN	54%
IVO LINNA	16%

GALINA VELMAN	33%
REET OJA	10%
JEVGENIA HAPONEN	10%
NATALIA MALLEUS	8%

UUDISTESAATED

AK vene keeles	77%
Aktuaalne kaamera	8%
AK uudised 19.30	2%

PUBLITSISTIKASAATED

Subjektiiv	37%
Teateid tegelikkusest	5%
Vabal teemal	4%
Prillitoos	4%

KULTUURI- JA HARIDUSSAATED

Tervist	7%
Osoon	6%
Sisu	4%

MEELELAHUTUSSAATED

Mood	13%
Hommiku TV	8%
Reisile Sinuga	8%

LASTESAATED

Looduse lood	18%
Lastelaul '95	8%
Kooli TV	4%
Mudila	4%

NOORTESAATED

RockSummer/ Noortemusa	14%
Teletop	8%
Ümber Euroopa	7%

DRAAMASARJAD, ERIPROJEKTID

Urmast Ott ja teised	38%
Miss Estonia	32%
Uus laul 95	18%

ETTEKANDEKOOSOLEK

1. juunil

1995

Ringhäälingu nõukogu esimehe Rein Veidemanni ja ETV peadirektor Hagi Šeini ettekanded ETV 40. hooaja lõppemise puhul korraldatud ettekandekoosolekul. ETV programmi peatoimetaja Raul Rebase ettekanne ilmub järgmises Teabetelekraadis.

REIN VEIDEMANN:

"Austatud teletegijad!

Inimelu lühidusest tuleneb üks väga huvitav tunnetuslik paradoks, nimelt see, et meiega ammujuhtunut oleme võimelised kujutlema, otsekui oleks see aset leidnud äsja. Kas tõesti on nüüd sellest juba aastaid ja aastakümneid, saadab sedalaadi meenutusi imestav küsimus. /---/

Meie perre jõudis televiisor 1960. aastal, ETV viiendal hooajal. Minusugusele teismelisele poisile tähendas see tookord visuaalset kogemusmaailma valitsenud kino kojutulekut. Kino oli oma tuntukselt lihtsam, lähim võrdlusalus - videosalvestus oli alles haruldus. Televiisori jõudmine meie perre oli suur püha. See külaline oli kallis juba oma hinna poolest. Me ostime tookord "Neva". Mäletan, et mu teehöövlijuhust kasuial tuli mängu panna nii komanderingu- kui puhkuserahad. Meie pere elas ühiskööliga väikeses toas, pead-jalad koos, ometi leiti televiisorile kõige väarikam koht ja mõõblitki tuli selleks ümber paigutada.

Televiisioon jäi meile kalliks külaliseks.

Televiisori vaatamiseks võeti aega, otsekui võetakse aega kinno või teatrisse minekuks. See aeg oli kindla pikkusega, seda polnud vaja lülitusega katkestada ja see lõppes ise, otsekui lõpetab viisakas külaline oma visiidi enne, kui pererahvas selleks märku peab andma. /---/

Kalli külalise seisuses olid televiisori kõrval ka need, kes ta sees olid. Me ju kõik teame, kuidas on tänapäevagi laste puhul niimoodi, et neile on väga raske selgeks teha - ekraanil rääkivad tädid ei istugi sealsamas kastis...

Televiisioon oli meile uueks valgustuseks. Mõned saated tundusid toonasele noorukile nii tähtsad, et neid oli vaja ekraanilt tingimata pildistada. Selleaegses perealbumis on tallel "Smenaga" tehtud pildid üliõpilaste ja noorsoofestivali rongkäigust Moskvast, Valdo Pandist, meeskvarietist, "Horoskoobist", mootorrattaringrajavõistlustest ja teistest tookord tähtsatest telestündmustest. Minu meelest ei tähenda need pildid tähenduse mõttes seda, mida videomakile salvestatud saade või film selle salvestajale. Need olid määratud fikseerimise, et miski on väga tähtis olnud, milles on osaletud. Muidugi ei osanud enamus tollastest teleriohmanikest, ammugi minusugune teismeline poiss Pärnu agulist kujutleda, et see näitav ja kõnelev kast kuulutab infoajastu kevadet. Ei võinud ma ka unes näha, et 35 aasta hiljem tuleb mul seista kogu Eesti elektroonilise meediamelu keskel ja

valutada südant Eesti Televisiooni järgmiste hooegade võimaluste pärast avalik-õigusliku ringhäälingu tuleviku pärast üldse. Ennast kõrvalt jälgides imestan sedagi, kuidas mu kujutlus vabast ning vastutusest kantud, tasakaalukast ning kultuursest sõnast on tõusnud mu enda vastu ja mu oponentide suudes väärdunud ilkuvaks süüdistuseks tsensuurihalemisses, üsna tavaliselt aga lihtsalt möödarääkimiseks.

Mina ja mu eakaaslased ei kuulu teleripõlvkonda. Televiisioon ei kuulu ka minu identiteeti. Seetõttu on mul ehk ka lihtsam analüüsida oma suhet telemeediaga, olla tundlikum selle määratlemisel. See, mida ma tänasel ettekandepäeval öelda tahan, ongi kantud vahest ehk allergilisest tundlikkusest massimeedia tänase seisuga ja väljavaadete suhtes. Selle allergilisuse taga, mida ma tunnen ühe või teise meedialiigi toimise suhtes, selle taga on teadmine meedia tegelikest võimalustest, millest rahvale, meile kõigile tegelikult läkitatakse, vaid jäämäe veepealne osa. Me teame, et need võimalused on määratult suuremad, palju ohtlikumad, palju ahvatlevamad, kui sellest inimestele räägitakse. See, et telemeediaist on saanud kogu massimeedia kroon, eluviis - et kohandame oma elu saatekavade järgi, et väga paljudele on ta elu enda aseaineks, teatavaks virtuaalsuseks, osavõtuvõimaluse puudumise või loobumuste kompensatsiooniks. Viimasel ajal aga väga paljudel juhtudel ka lausa põgenemiskohaks, see teadmine ei üllata meist arvatavasti enam kedagi. Mõnevõrra kurvaks teeb aga, kui võtame seda telesõltuvust või telenarkomaaniat enesestmõistetavusena, loomulikult meie ellu kuuluvana. Kurvastav sellepärast, et igasugusest enesestmõistetavusest, harjumusest algab tegelikult allakäik. Enesestmõistetavus ahvatleb olukordi ära kasutama. Amokile sarnanev võidujooks teleturu valitsemise nimel, mille tunnustajateks me täna oleme, lähtub nimelt inimeste zabloonse sõltuvussuhte äratundmisest. Meid ei huvita enam see, kas inimesed ekraani ees mõtleavad, tunnevad end osalistena, identifitseerivad end ühe kindla ühiskonna liikmetena. Hoopis rohkem huvitab meid neile läkitatava programmi tarbimisväärtus. Huvitab eeskätt, et nad meid massiliselt vaataksid, et meie võiksime raporteerida oma isandatele, et nad meid vaatavad massiliselt, sest sellest sõltub isanda heldus, istugu see isand siis rahapaki otsas või võimukasutaja toolil. Vähem huvitab, kas see vaatamine ka vaatajaid üldse rikastab või nende osadust suurendab. Loodan, et ma ei murra lahtisest uksest sisse, väites, et vaadatavuseni, sest see on ju iga tegija soov, ei peaks jõutama mitte kramplikult vaadatavusele mõeldes.

Mitte vaatamine ei saa olla eesmärk omaette, vaid elu ise. Kirjanik, kes mõtleb raamatut kirjutades üksnes loetavusele, riskib sellega, et temast saab üksnes raamatute tootja. Loetavus, vaadatavus peaksid hoopis lähtuma küsimusest, kas meil on midagi öelda, kas me tahame midagi öelda. See algab tegelikult sügavuse tajust, olemusliku otsimisest. Aga just olemuslikkusest,

kaastundest ja loomulikkusest näib meie ühiskond hetkel kõige rohkem puudust tundvat. Sellest olemuslikkusest, mis oleks vastukaaluks näivustele, jõhkrule, kurnavale edu- ja mammonakultusele. Ma ei taha selle arutlusega kuidagiviisi eksitada ega solvata neid suurepäraseid numbreid, millega peadirektor teid järgnevalt tutvustab ja millega ma ka ise kursis olen. Pigem on see üleskutse järelemõtlemiseks, milleks ehk tähtpäevad peaksid just sobima. Mina julgeksin hoiatada kogu programmi tarbitavuse eest. Tahaks, et tarbitavus ei kujuneks enesestmõistetavuseks. Tahaksin soovida, et mida me ka ette ei võtaks, oleks kantud teatud külakosti tundest. Et televisioon, vähemalt Eesti Televisioon suudaks säilitada oma paremates näidetes aeg-ajalt ikka veel meeldiva üllatusena ilmneva just nimelt selle kalli külalise tunde ja maine. Külalise maine, kes on oodatud ja kelle tulek ise on kingituseks.

Mida ma tunnen ja see on julgustav, et Eesti Televisioon otsib oma uut kohta muutuval meediamaastikul.

Ilmselt painab paljude teletöötajate meeli veendumus, et me vajame mingit teist hingamist. Selget motiveeritust ja ka uut teleidentiteeti. Kas see jõuab juba rahvani uuel hooajal või võtab veel aasta küpsemist, ma ei tea. Kuid uue juhatuse otsingutepinge on ulatunud ka Ringhäälingu nõukogusse ja sellele esitatavatesse kavadesse. Igasugusel otsingul on mõte siis, kui seda otsingut osatakse hinnata. Kahjuks peame tunnistama, et riigipoolne tähelepanu on siin jäämas juba võrdlemisi küsitavaks. Oht, et tee tõuseb enne Eesti Televisiooni ees püsti, kui ta oma uue koha kätte on leidnud, on ausalt öeldes täiesti reaalne. Seepärast valikud, mis riigi meediapoliitika väljatöötamisel tehakse, peavad olema väga põhjalikult järele kaalutud. Isiklikult pean täiesti vastutustundetuks ettepanekut jätta avalik-õiguslik telemeedia saatus üksnes turu hooleks. Mind hämmastab missuguse järjekindlusega püütakse rahvale sisendada mentaliteeti, mille järgi kõik siin maailmas on ostetav või müüdav. Kedagi näib tõsiselt huvitavat murda meie ühiskonna moraalne selgroog, selleks, et hajuksime egoismi ja vastastikkusesse hoolimatusesse. Siiski usun, et meie alateadvuses on mingi enesekaitseline väärtuskujutelm, mis kriitilisel piiril hakkab oma jõudu näitama, naerdes välja igasugused kõgertalid, võimuampelmanid, ärplejad ja kadakaeurooplased. See talupoeglik enesekaitseline väärtushoiak, kui soovite, olgu selle nimeks kasvõi Noor- Eesti, on ka ainus, mis aitab meil elama jääda uljas, ahvatlustega täidetud, kuid üha plahvatusohlikumas maailmas. Soovin, et Eesti Televisioon rahva- ja riigitelevisioonina leiaks oma koha, just selle enesekaitselike põhiväärtuse ja loova eestluse toetamisel. Täna." (Lühendatult, tekst diktofonilindilt)

HAGLŠEIN:

"Austatud kollegid!

Tänase ettekande ajend on ETV 40. hooaja lõppemine. Tõsi, praegu ei ole tungivat vajadust heita pilku tagasi. Peaksime jõudma seda teha, kui ETV 40.aastapäeva tähistav nädal septembris selleks võimaluse annab. Ka ETV juhatuse tegevuskavaga saab selle avaldamise käigus Teabetelekraadi vahendusel põhjalikumalt tutvuda ja kirja pildis on sellesse võimalik rahulikumalt süüvida. Sellepärast jätan need kaks ainet täna käsitlemata.

Õigupoolest tahtsin teha ettekande heast omatelevisioonist. Sellest, mida võiks pidada kvaliteetse programmi tunnusteks, mis teeb televisiooniprogrammi ja televisiooniorganisatsiooni heaks, millised eeldused on ETV-l hea teleorganisatsioon olla või selleks saada, mille poolt erinevate euroopaliku kvaliteettelevisiooni töö- ja toimetuspõhimõtetest ning žurnalistlikest printsiipidest, milles on meie tugevad ja nõrgad küljed. See jutt jääb täna pidamata, see on rahulikuma aja jutt.

Täna on põhiküsimuseks ETV edasine käekäik, televisiooni edasine käekäik Eestis. Tuleb tunnistada, et see on praegu raskemini määratav kui mistahes ajahetkel eelneva 40 aasta sees. Ka need, kes toimuvatesse protsessidesse liialt süveneda pole saanud, tajuvad nähtavasti nii väliste kui sisepingete kasvu. See on vaid algus. Pärast Kallas-Siimanni avaraundi oleme astunud ajaperioodi, mille lõppfaasi peaks tähistama uuendatud Ringhäälinguseadus, mis oletatavasti toetub uuele ringhäälingupoliitilisele kontseptsioonile, mis omakorda loodetavasti toetub poliitiliste jõudude ühiskondlikule kokkuleppele audiovisuaalse meedia arenguskeemist Eestis sellel sajandil. Pole ülearune rõhutada, et nendest protsessidest sõltub nii Eesti Televisiooni kui ka kõigi siin töötavate inimeste käekäik.

MIKS ON VAJA MUUTA RINGHÄÄLINGUSEADUST

Tuleks nähtavasti pöörata eraldi tähelepanu asjaolule, millal ja miks ringhäälingupoliitiline diskussioon puhkes. On ju alles vähem kui aasta möödas sellest meie jaoks tähelepanuväärsest päevast, mil Riigikogu võttis vastu Ringhäälinguseaduse. Seadusega moodustati Eestis avalik-õiguslikud juriidilised subjektid Eesti Televisiooni ja Eesti Raadio, määratleti üsna euroopalikul kombel nende eesmärgid ja funktsioonid ühiskonnas ning fikseeriti finantseerimisallikad. Väga liberaalses õhkkonnas astuti mõistlik samm ja edasine rõhuasetus seisnenuks selles, kuidas avalik-õiguslik programm ja organisatsioon Eestis välja arendada. Kõrgete volitustega organid - Ringhäälingu nõukogu ja ETV juhatuse loodi seaduse alusel just selle ülesande täitmiseks. Erakanalitele tehti mõned ettekirjutused. Kanalite arv ja ringhäälingulaad jäid kultuuri- ja haridusministeeriumi määrata. Paraku, see

arengustenaarium ei võtnud nähtavasti arvesse kõiki asjaolusid ja aasta möödudes oleme olukorras, kus ringhäälingusüsteemi lahendus ei rahulda enam poliitlisi, majandus- ja professionaalseid ringkondi.

Mis selle hoiakumuutuse tingis? Ringhäälinguturg osutus liiga ahtaks ja erastruktuuride teovõime oodatust väiksemaks. Ilmnesid majandusraskused, võimalik et ka kaadriprobleemid, erakanalite programmide sisu on jäänud kaugele sellest, mida kavatseti. Olulist kvalitatiivset hüpet eestikeelse originaalprogrammi mahus ja tasemes erastruktuurid anda ei suutnud. Auditoriumi huvi hakkas vähenema. ETV jäi kindlalt domineerima vaatajate ajajaotuses, BMF andmetel eestlaste kohta on see osa 50%. Ka konkurentsi teravdamine odavate ja populaarsete lääne ostuseriaalidega ei parandanud olukorda. Vaataja on hakanud celistama omamaist saadet ja kvaliteetsemat hankeprogrammi.

Tõsi, ETV tegi vigu. Eksiti reklaamireeglite vastu, millele erastruktuurid uurijaliku täpsusega tähelepanu juhtisid. Ei saa eitada ka seda, et lisaraha teenimise vajadus reklaamituludest sundis ETV-d rakendama või leppima mõnede kommertsiaalsete programmivõtetega. See mõjutas ETV mainet. ETV programm säilitas aga avalikõigusliku struktuuri ja taseme, mis on lauskiitika juba ammu välistanud. Pole andmeid ETV üle virisevast rahvast. Ka ei ole ETV teinud halvimat võimalikest vigadest - ETV ei ole teinud järeleandmisi programmi erapooletuse, tasakaalustatuse ja ajakirjandusliku sõltumatuse küsimustes. Kui sellele lisada, et telemaailma peamised rahaallikad - riigi toetus ja ligi pool reklaamiturust on ETV käes, tuleb tunnistada, et selline olukord võib eratelevisioonide poolel närvi ajada keda tahes. Hädas hakkasid tugevnema erastruktuuride sidemed poliitiliste ringkondadega, muud abiallikad ei ole lihtsalt arvestatavad. **Algas protsess, mille põhieesmärk on ressursiallikad ringhäälingumaastikul ümber jagada.**

PEAMINE KÜSIMUS ON FINANTSEERIMISES

ETV jaoks tulevad selles dramaatilises epopöas võrdse tõenäosusega kõne alla nii heledamad, tumedamad kui mustad stsenaariumid. Prognoosida võib mida iganes, sest suurem hulk alternatiive on juba diskussiooni esimeses etapis esitatud.

Arvamusteskaala liberaalne alternatiiv on ETV privatiseerimine, riigitellimuse jaotamine, muude tuluallikate, sealhulgas reklaami piiramine või keelamine ETV-s, valdkonna deregulatsioon. Skaala keskel on pretensioonitu eelarvelise riigitelevisiooni mudel, mille sõltuvust võimust pole võimalik vältida. Võimaluste teisel poolusel on stabiilsete finantsallikatega toetatud sõltumatu avalikõigusliku

teleteenusorganisatsiooni euroopalik mall, millele kuulub ka praeguse ETV juhtkonna eelistus.

Kultuuriminister Jaak Allik kirjutab eile ilmunud lisas peaministri ettekande olukorrast riigis ringhäälinguküsimustes järgmist:

"Tahaks toonitada, et valitsuskoalitsioon kavatses oma meediapoliitikas juhinduda eelkõige just vaataja-kuulaja ning ühiskonna integreerimise huvidest. Põhimõttest, et riigi osa massimeedia funktsioneerimisel jääb minimaalseks, ei loobuta, küll aga tuleb tagada avalik-õigusliku raadio ja televisiooni ning ETA tegevuse jätkumine. Suund võetakse ER-s ja ETV-s reklaami osakaalu järk-järgulisele vähendamisele, tagades samas Eesti Raadio ja ETV rahastamise avalik-õiguslike teenuste osutamiseks vajalikus mahus, kaasates ka mitteriiklikke vahendeid. On selge, et riikliku finantseerimisega peab kaasas käima ka selge riiklik tellimus avalik-õiguslikele meediakanalitele eelkõige just meie rahvuskultuuriliste väärtuste propageerimise ja säilitamise osas."

Ministri poolt öeldu detailsemaks analüüsiks pole veel olnud aega, peab aga tunnistama seisukoha tasakaalukust. Mitmete rõhuasetustega tuleb nõustuda. Esmakordselt näen poliitilises tekstis avalik-õigusliku teenuse mõiste sissetoomist, mis on meeldiv. Raskem on teha öeldust järeldusi ringhäälingu finantseerimisskeemi lahenduse kohta. Kaldun arvama, et selles keerulises küsimuses ei ole ka koalitsioonil veel selget kujutlust. Räägitakse riigi osa minimeerimisest, ETV ja ER reklaamitulude järkjärgulisest vähendamisest, samas ka vajalikus mahus riiklikust finantseerimisest ning mitteriiklikest vahenditest. Lõpuks tuuakse sisse riikliku tellimuse mõiste, mis ju samuti sisuliselt teatud tingimustel raha eraldamist tähendab. Mõneti raskesti on seostatav avaliku teenuse ja riikliku tellimuse mõiste. Seaduse järgi loob ja edastab ETV oma programmi sõltumatult vaid seadusest lähtudes. Pole käsitletud praegu käibivat ETV finantseerimist riigi toetuse kaudu. Aga see selleks. Diskuteerimisruumi ja võimalusi on, asjad tuleb selgeks rääkida, vaielda ja ühtki putru ei sõoda nii kuumalt kui seda keedetakse. Aeg annab arutust.

INTEGRATSIOONIST

Sellest hoolimata peab enesele aru andma, et meediamängud on tõsised ja neid tuleb tõsiselt võtta. Mängus on poliitilise, majandusliku ja meediavõimu erinevad korrused ja tasandid, telekultuuri tulevik Eestis. Mäng haarab paljusid. Huvid on väga erinevad. Poliitikud hääletavad Toompeal ja televaatajad teleri nuppe keerates. Eesti oludes läheb sõnasõda vahel hirmus ägedaks ja mõned ei taju enam eetilisi piire. ETV ja ER ei ole kasutanud ega hakka enese kaitseks kasutama demagoogiat ja häma, mida viimasel ajal üha sagedamini eraeetris kuulda saab. Tuleb tunnistada, et ETV-le on oponentide toimingutes ja seisukohtades nii soodsaid kui ebasoodsaid momente.

Tahaksin siinkohal teha kõrvalepõike sõna "meie" kasutuse asjus. Keerulistel, pöördelistel momentidel toimivad igasugustes organisatsioonides, suurtes eriti, nii integreerivad (ühendavad) kui desintegreerivad (eristavad) jõud. Nii ka ETV-s. Oleme loomulikult mõjutatud kõigest toimuvast. Oleme mõjustatud noorest ja kohati räägest kapitalismist, turumajandusest, erakondlikust poliitilisest süsteemist. Orienteerumist raskendab see, et üks ja sama fakt võib erineva suunilusega ajakirjanduses ja erinevate töekspidamistega inimeste seas esile kutsuda diametraalselt vastupidiseid hinnanguid. See käib ka Eesti Televisiooni ja tema personali kohta. Huvid eristuvad ka siin, tekivad uued suhted tööandjate ja töövõtjate vahel, professionaalsed, põlvkonna-, kontseptsioonierinevustel põhinevad huvid. **Koos peavad tegutsema erinevad, kohati ka vastandlike huvidega grupid.** Kõik me puutume kokku erinevate hinnangutega ETV arengu alternatiividele, vastandarvamustega soovitava ja selle saavutamise reaalse võimaluste hindamisel. See ei ole iseenesest hea ega halb, see lihtsalt on objektiivselt ja paratamatult nii.

Me astume üha selgemalt nõudlikesse kokkuleppelistesse suhetesse, igäihe individuaalse tööpanuse karmi hindamise, töö järgi tasustamise, võrdsustamisest loobumise, diferentseerimise aega. Sellega varisevad paljud väljakujunenud stereotüübid, mugavad vormelid, ebakvaliteetne töö hakkab meid üha enam segama. Kõige keerulisemaks osutub nõudlikkus oma lähemate töökaaslaste, alluvate, igal enese suhtes. See muutmine on paratamatu.

Enamik toimetuste ja teenindavate struktuuride samme peavad olema rahaliselt läbi arvatud ja rahaliselt kaetud. **Ideede kvaliteet peab olema kõrge ja mitte iga idee ei õnnestu teostada ning seda ei saa teha iga hinna eest. Ressursside puudujääk on krooniline.** Üha suuremat rolli etendab mitmesugustest reeglitest, kokkulepetest ja kohustustest kinnipidamine. Ülepeakaela tehtu võib kalliks minna, tuua ETV-le kahju ja kohtu kaela. Muuhulgas hakkab juhtuma sedagi, et kellegi tööd enam ei vajata. Kellegi celised võivad tekitada teravaid konflikte ja kutsuda esile võrdsustamise taotlusi. See on varakapitalism. Selge, et praegune ETV arengustaadium teeb integratsiooni saavutamise ETV juhatajale väga keerukaks ülesandeks. Üha sagedamini tuleb uuel tasemel "meie" saavutamiseks teha otsuseid, mis lõppkokkuvõttes hakkavad töötama organisatsiooni kasuks, on aga juba eos teatud huvidega vastuolus ja seetõttu ääretult ebamugavad. Juhatus peab need otsused tegema, ka siis, kui sellega on oodata mittemõistmist ja usalduse ohtusattumist. **Vastutus ja kohustused peavad jagunema väga täpselt.** See on uus olukord, millega peab arvestama ja milles ei ole muud võimalust kui distsipliini järjekindel nõudmine, juhtimistasandite täpse

tegutsemise tagamine ja apelleerimine organisatsiooni liikme kohustuslikule eetilisele intelligentsile. Me peame sellest paljudele keerulisest psühholoogilisest seisundist võimalikult kiiresti ja nii valutult kui vähegi võimalik läbi tulema. Ent valus see on.

ETV VAJAB STABIILSET LEPET

Tagasi meediakeskkonda. Ringhäälingupoliitilise diskussiooni algatasid ja on selles plaanis väga aktiivselt toiminud erameediale lähedalseisvad ringkonnad, neil on mõjukad sidemed poliitilise lobby ja poliitikutega, mõned on seda ühes isikus. Aktiivselt on asunud tegutsema ka ETV juhatus, oleme ette võtnud kohtumisi erakondade esinduste ja ringhäälinguküsimustes kaalukate isikutega. **Peame eriti oluliseks ringhäälingupoliitika väljatöötamiseks toimuva diskussiooni laiendamist, selle viimise professionaalsele eksperttasemele, täpsete arvutuste ja kalkulatsioonide tegemist, teadus-, kultuuriavalikkuse ja televaatajate osavõttu kõnelustest televisiooni ja raadio tuleviku üle Eestis.** Ei tohi tekkida olukord, kus kitsad huvirühmad püüavad asja lihtsalt omade vahel ära ajada oma vajadustest ja subjektiivsetest töekspidamistest lähtuvalt. Niisuguseid tendentse on tunda. Rõhutan veelkord, et **meie taotluseks on stabiilsust tagava ühiskondliku kokkuleppe saavutamine ringhäälingupoliitikas,** mis annaks avalik-õiguslikele ja eraringhäälingule stabiilse arengu ja tegutsemise aluse ja mida ei revideeritaks iga järjekordse valimise järel. Eriline ootus on meil seotud Ringhäälingu nõukoguga, kellel loodetavasti õnnestub edukalt tegutseda oma missiooni täitmisel - ETV ja ER kõrgeim organ on seadusega pandud seisma avalikõigusliku meedia arenguvõimaluste eest.

TELEKANALITE RESSURSIALLIKAL TULEB JÄRK-JÄRGULT LAHUTADA

ETV lähtepositsioon alanud ringhäälingupoliitilises diskussioonis seisneb selles, et Eestis tuleks luua avalik-õigusliku ja kommertsmeedia tasakaalu mudel. Piisab kahest üleriiklikust telekanalist, elu näitab, kas peab vastu ka kolmas. Järk-järgult tuleks lahutada finantsallikad, kaks kanalit, avalikõiguslik ja era, konkureeriks mitte tuluallikate, vaid programmi kvaliteedi ja vaatajate pärast. Erakanali puhul tuleks minimeerida väliskapitali osa ja meediakontsentratsiooni võimalusi. **Oluliseks tingimuseks peab olema avalikõigusliku ringhäälingu poliitilise ja majandusliku sõltumatuse garanteerimine,** piisavate ressursside tagamine avalikõiguslike eesmärkide täitmiseks ja stabiilseks arenguks. Seejuures peab ETV tõstma töö efektiivsust, kasutama vahendeid otstarbekalt, muutma organisatsiooni finantsiliselt läbipaistvaks.

ARVESTUSLIK LUBAMAKS OLEKS 250 KROONI

Leiame, et praeguse riikliku toetuse põhimõtet peaks esialgu jätkama, korrigeerides selle toetuse kujundamise baasi. Rublaajast ekstrapoleeritav baas jääb pidevalt 10-20% maha tegeliku arengu vajadustest ja on suurte pingete allikas. Uue finantsbaasi aluseks võiks olla arvutuslik lubamaks teleperekonna kohta Eestis. Meie arvutuste kohaselt peaks see 1996. aastaks olema 250 krooni, mis praeguse finantseerimisskeemi kohaselt koosneks 200 kroonist riigitoetusest, 37 reklaamikroonist ja 17 kroonist ETV muudest tuludest. See on ligi kaks korda vähem, kui maksab ühe päevalehe aastatellimus. Piltlikult võiks seda kujutada nii, et riigi avalik teenus rahvale seisneks selles, et riik tellib ETV eelarvelise toetuse kaudu igale oma kodanikule aastase ETV programmi kõigi maksumaksjate raha ümberjagamise teel. See olekski ühiskondlik teenus. Samas tuleks põhjalikult analüüsida võimalust otsese lubamaksu järkjärgulisest sisseviimisest, mis euroopalikus praktikas kehtib enamikes riikides ja mis on ainus tõeline garantii avalikõigusliku meedia sõltumatusel.

Niisugune on üldjoontes meie kujutus olukorrast ringhäälingumaastikul ja võimalikest põhimõtetest alanud väitlustes. Püüame anda parima, et meid kuulda võetaks.

Lisaksin ettekande põhiosale lõpetuseks napis refereerivas stiilis

MÕNED VIITED ETV FINANTSMAJANDUSLIKU SEISU KOHTA

* 1994. aasta bilanss ja raamatupidamise aruanne lubavad pidada eelmist tegevusaastat edukaks. Palga-fond suurenes rohkem kui poole võrra, investeerisime üle 12 miljoni krooni, programm oli huvitav, vaadatavaima kanali maine säilis. Kaldun arvama, et nii edukat finantsaastat ei tule niipea.

* 1995. aasta esimene poolaasta näitab, et mõistetavast soovist mitte kaotada publikukonkurentsis ja säilitada programmi struktuurne mitmekesisus, oleme elanud võimaluste piiril ja veidi üle selle. 1995. aasta II poolaasta majandusplaan karmistab ETV tegevuse päris kindlasti. Alustasime aastat eelarvega, mis oli 27 miljonit väiksem, kui meie arvutused reaalseid vajadusi arvestades näitasid. See puudujääk hakkab end üha tugevamini tunda andma. Riigieelarvest on raha lackunud ebaregulaarselt, osa sellest (2,7 miljonit) on juba viidud üle aasta lõppu. Esimest korda oleme kokku puutunud likviidsusküsimustega, maksmata arvete kuhjumisega, viivistega, ohuga

palkade õigeaegsele väljamaksmisele. Kulutuste vähendamine on edaspidi võimalik vaid teatud alajaotuste töö maksimaalse ratsionaliseerimise, mõnede töösuundade sulgemise, töökohtade põhjendatud vähendamise, programmi mahu ja keerukuse vähendamise, seega programmi taseme languse arvel. Need ei ole lihtsad sammud. II poolaasta majandusplaanis, mida juhatus praegu käsitama hakkab, tuleb leida kulutuste optimaalne tasakaal. Illusioone headeks lahendusteks on vähe, arvutuste kohaselt on eelarve puudujääk ka piiratud vajadusi arvesse võttes üle 6 miljonit krooni.

* ETV palgapoliitika on võimaldanud üldjoontes püsida sünkroonis elukalliduse ja tarbijahinnaindeksi tõusuga, olulistes loovates ja teenindavates lülides, aga ka liikuda sellest eespool. 1995. aasta II kvartali ETV keskmine palk on ilmselt 2200, erinevate kutsealade, toimetuste, tootmis-, tehnika- ja majandustalituse osakondade palgadiferents on aga veninud üsna pikale skaalale. Palgad on muutunud personaalseks, esineb olulisi erinevusi, on erialasid, kus hea töötaja saamiseks tuleb praktiliselt maksta turuhinda. Edasine palgatõus on kompleksne küsimus ja sõltub paljude tegurite koosmõjust. Palgatingimuste täpsustamiseks on E. Parijõgi välja töötanud täiustatud palgatingimuste projekti, selle dokumendi arutamine seisab juhatusel juunikuus ees. Töö efektiivsus ETV-s peab tõusma, töötajate rakendus peab paranema. Keskmine töötajate arv on 1993. aasta jaanuari 1020-lt vähenenud tänaseks 783-ni, see on 250 inimese võrra ja peab vähenema veelgi. Töökohtade vähendamine on pidev protsess, ennekõike toimub see väherakendatud töötajate arvel. Kas aga sellest piisab või seisame veelgi karmimate sammude ees, selgitab olukorra analüüs ja see, milliseks reaalselt hakkab lähema aja protesti- ja kaitsmisvoorudes kujunema ETV 1996. aasta eelarve.

* 1996. aasta eelarveprojekt, mis on nüüd juba Ringhäälingu nõukogus kinnitatud ja Rahandus-ministeeriumile üle antud, on koostatud ETV arengu ja avalik-õigusliku programmi väljaarendamise tagamiseks, meie arvates põhjendatult ja ratsionaalselt. Ringhäälingu nõukogu aktsepteeris ETV taotluse riigi toetuseks 1996. aastal 90 miljonit krooni ja investeringuteks 6,5 miljonit krooni. See on oluliselt enam, kui käesoleva aasta 56,7 miljonit krooni. Koos ajalehe, reklaami ja muude tuludega on eelarvetulude maht 141741,2 tuhat krooni, millest teleprogrammi tootmiseks kulub 81% ehk 114.260 tuhat krooni. Olen veendunud, et see ongi praegu täismahus avalikõigusliku programmi hind Eestis. Töötasufondi kasvuks on planeeritud 20-25%, mis lubab esialgsete arvestuste kohaselt viia

keskmise palga 3300- 3600 kroonini sõltuvalt töötajate arvust ja muude tulude laekumisest. Kulutused tööjõule moodustavad 41% eelarvest. Eelarveprojekti on arvestatud lavastajate ja näitlejate liidu nõudmisi ja autorikaitse vajadusi. Need on uued suured kulud. Hoonete, seadmete ja inventari korrashoiuks ja amortisatsioonieraldisteks on planeeritud ligi 18 miljonit krooni, mis tagab ETV tehnilise taseme ja infrastruktuuri küllalt kiire arengu.

* **Pildi salvestamise ja töötlemise vahendid peaksid jõudma seisuni, mis hakkab tasapisi rahuldama olulisemaid vajadusi.** Stuudiotehnika rekonstrueerimine jääb tõenäoliselt raskestilahenduvaks küsimuseks, sest nõuab suuremaid investeeringuid riikliku investeerimisprogrammi kaudu ja nende saamise tõenäosus pole suur. **ETV-s töötab juba sel aastal üle 100 arvuti, järgmisel aastal tuleb jõuda maja olulisemaid funktsionaalseid sõlmi ühendava arvutivõrguni ja saatekulude operatiivse arvestussüsteemi rakendamiseni.** Sidekulud on 3000 tunnise programmi mahu juures 16 miljonit. Märkatavalt suurenevad hankeprogrammi soetuskulud - 1,7 miljonilt 4,1 miljonile. Oluliselt tõusevad kulutused informatsiooni ostmiseks (1259,0), EBU liikmemaksuks (1703,6), regionaalprogrammide ja stuudiote väljaarendamiseks (Kohtla Järve, Saaremaa, Valga, võib olla ka Pärnu - 1233,2). 5,5 miljonit on planeeritud rahvusvahelistele projektidele, millest olulisemad on Atlanta olümpia, EM jalgpallis, Eurovisiooni lauluvõistlus, Euroopa noored muusikud, Joonase lähetamine, soomeugri televisioonide ühisprojekt. Eraldi tuleb kõnelda laenuga hangitavatest objektidest - EUTELSAT maajaamast ja Tartu stuudio võimalikest uutest ruumidest.

Eelarve on meie elu allikas, selle oluline kärpimine, aga esialgne toetuse piirsumma on 65 miljonit, tähendaks juba tõsiselt sisselõiget ETV organismi. Seetõttu on eelarveprojekti põhjendamine ja kaitsmine kõigis otsustavates institutsioonides eelseisva perioodi põhiülesanne, mille täitmist loomulikult komplitseerib oponentide vastutegutsemine.

* Meie tegevuse siht on hea teleprogramm, mis rahuldaks erinevaid vaatajagruppe. Kaks telehooaega, mil ETV on tegutsenud kõrvuti kommertskanalitega on näidanud, et ETV on jäänud professionaalseimaks telestuudioks Eestis, kelle käes on 50% eestlaste telerivaatamise ajast. 30 vaadatavaima saate ja sarja seas Eestis on 27 ETV saadet ja criti oluline on see, et 21 nendest on ETV originaallooming ja mitte ostetud programm, info-, publitsistika-, laste-, noorte-, kultuuri- ja

meelelahutussaadet. Tulemus ei ole saavutatud kommertslike võtetega ja seda peaks tunnistama iga vähegi objektiivne analüüsija. Kuid see ei ole veel garantii avalikõiguslikule ETV-le. Täna on ilmselge, et programmi erapooletus, tasakaal, mitmekesisus ja sõltumatus, mis avalikõiguslikku programmi iseloomustavad, jäävad väärtusteks omaette, kui nendega ei kaasne programmi kõrge ajakirjanduslik ja kunstiline tase.

Kuulsin eile ühelt rootsi päritolu poliitikult niiöelda neutraalse heatahtliku eemalseisja arvamust ETV kohta: "Olen kuulnud, et see on päris hea teevee, aga nad ei ole seal vist eriti julged ega criti analüütilised žurnalistid, ilmselt nad ei saa väga vastuollu minna nendega, kelle käes on nende rahakott," ütles ta. Olgu selle viimasega kuidas olegi, Rootsis on ehk ülepoliitiseeritud. Ent tõetera on nähtavasti selles, et kõrgeklassiline teleajakirjandus, rahvast toetav ja õiglust kaitsev ajakirjanikkond on parim kaitse ja tagatis toeks, mida avalikõiguslik meedia ka keerukate meediakontseptsioonideta saada võib - see on toetus rahvalt. Meil on, mille poole püüda. Aga sellega tulen juba tagasi oma esialgse idee juurde pidada ettekanne heast omatelevisioonist. Nagu lubatud, jääb see jutt järgmiseks korraks."

RINGHÄÄLINGUSEADUS MUUTMISEL

Riigikogu lõpetas aktsiaseltsi Ringhäälingu Saatekeskus loomist käsitleva ringhäälinguseaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise.

Eelnõu ütleb, et avalikõiguslike isikute programmi edastamiseks vajalikud saatjad ja võrgud kuuluvad aktsiaseltsile Ringhäälingu Saatekeskus.

AS asutatakse eelnõu järgi RE Eesti Telekommunikatsioonid Ringhäälingu Saatekeskuse tervikvarade baasil 1. septembriks 1995.

BNS

26.maist 2.juunini viibisid Bornholmis täienduskursustel publitsistikatoimetuse toimetaja MART TAEVERE ja meelelahutustoimetuse toimetaja ULVI PIHEL.

TEABETELEKRAAT ON ETV SEKRETARIAADI VÄLJAANNE. VAHENDANUD MILLA MÄGI, TUBA 611, TEL. 4162. KAASTÖÖD OODATUD.